

Oponentský posudek na diplomovou práci

„Martina Ducháčková, Postavení a služba žen v církvi. HTF UK Praha 2006, 88 s.“

1. Téma a obsah práce

Předkládaná práce si klade za cíl zkoumat postavení žen v církvi. Toto téma je živé v posledních desetiletích. Autorka se nejprve zabývá jednotlivými postavami žen ve Starém zákoně (s. 14-21). Přístup k ženám ve starém Izraeli je charakterizován autorkou tak, že byl blízký kultuře okolních národů a nepřekračoval ji (s. 13). V následující kapitole o ženách v novozákonní době je naopak řečeno, že Ježíš překračoval zvyklosti vycházející z tehdejšího židovského práva (s. 23). Ježíšův přístup k ženám byl nekonvenční, možná i revoluční (s. 24). V kapitole o známých i méně známých postavách žen v Novém zákoně je zdůrazněna jejich role při svědectví o Kristově vzkříšení, zvláště Marie Magdalény (s. 29). V pojednání o službách žen v prvotní církvi (s. 34-35) je připomenut podle Skutků apoštolů v Petrově kázání významný odkaz na proroka Joele 3. kapitulu, kde je dar proroctví zaslíben mužům i ženám (v. 1-2). Na část historickou (s. 36-44) navazuje diskuse o úloze ženy v soudobém křesťanství. Autorka srovnává přístupy k této problematice v jednotlivých církvích (s. 45-56). Nejobsáhlejší část se týká římskokatolické církve (s. 46-51). Pozornost věnuje též starokatolické církvi (s. 52), CČSH (s. 55) a protestantským církvím (s. 53-56). V následující teologické, respektive exegetické části se zaměřuje na výklad některých výpovědí starozákonní knihy Genesis a novozákonních textů 1 Tm 2,11-15 a 1 K 14,34-35. Dotýká se mariánského kultu (s. 66-69), přibližuje akcenty feministické teologie (s. 70-74) a charakterizuje mužskou a ženskou spiritualitu (s. 75-79). V závěru upozorňuje na vliv společenských podmínek na postavení žen v církvi (s. 80). V případě služby žen v církvi nemá jít jen o vnější společenský vliv, nýbrž vnitřní přesvědčení církve (s. 81). Autorka vyjadřuje prognózu, že v některých církvích nelze očekávat, že se postoj ke kněžství žen v blízké době podstatně změní (s. 80). V jiných případech se očekává samozřejmě přijetí ženy faráčky (s. 80).

2. Práce s prameny a literaturou

Autorka shromáždila řadu starších i novějších prací k tomuto tématu z hlediska rozmanitých přístupů katolických a protestantských církví (s. 84-87). Vycházela též z internetových zdrojů (s. 87-88). Odkazy na literaturu a poznámky v počtu 127 jsou uvedeny na každé stránce samostatně.

3. Připomínky a náměty

Na s. 15 nejsou u některých starozákonních postav uvedeny biblické odkazy, jako je tomu například u Chuldy, Támar a Rachab.

Na s. 15 je sice stručná zmínka o Miriam, ale opomenuta je důležitá pasáž Ex 1,15-2,10, kde ženy zastávají významnou roli v dějinách spásy. Mojžíš – zachránce lidu je jako dítě pasivní, naproti tomu egyptské a hebrejské ženy jsou v aktivní úloze.

Na s. 25 je zřejmě překlep, neboť se jedná o úvod Lukášova či Matoušova evangelia, nikoli Markova.

Na s. 41 je velmi stručný oddíl o reformaci. Autorka nemohla jistě zacházet do velkých dějinných podrobností, mohlo být však pojednáno v rámci české reformace o postavení ženy v husitství a Jednotě bratrské. K tomuto tématu A. Císařová Kolářová, která je autorkou publikací Žena v hnutí husitském. Praha 1915 a Žena v Jednotě bratrské. Praha 1942

Na s. 41 při důrazu na antifeminismus není u německého reformátora Martina Luthera brán v úvahu jeho vztah k manželce Katharině von Bora, kterou cenil po duchovní stránce (srov. Niebauer, J.: Paní Jitřenka. Praha 1943).

Na s. 46 je užit výraz „kněžka“, který se ve významu křesťanské duchovní (ženy) neužívá. Jestliže jde o ženu s kněžským svěcením, hovoří se zpravidla o duchovní nebo faráře. V případě svěcení žen například v Církvi československé husitské nejde o důsledek feministických požadavků, ale vychází se z teologického zdůvodnění, že pravým knězem Božího lidu je Ježíš Kristus. Na tomto Kristově kněžství, které je svěřeno celé církvi, se podílejí přijetím svátosti kněžského svěcení muži i ženy.

Na s. 46 název kapitoly pod bodem 4.2 „Kněžství žen v katolické církvi“, není zcela odpovídající, neboť kněžská služba v případě žen není v římskokatolické církvi umožněna. Kapitola by měla spíše znít např. „Kněžská služba žen a katolická církev“.

V kapitole na s. 46-51 mohl být doplněn i radikální názor katolického teologa Hanse Künga, podle kterého proti kněžskému svěcení ženy neexistují žádné vážné teologické důvody (Srov. Jeden z radikálních názorů na ženu v římskokatolické církvi. TR 1999, č. 3, s. 17-19).

Na s. 51 je řečeno, že dívky nemohou v římskokatolické církvi konat službu ministrantek. Tento předpis je od roku 1994 již překonaný (srov. A. Adam: Liturgika. Praha 2002, s. 278). Ženy konají i lektorskou službu (Všeobecné pokyny k Římskému misálu, č. 70, in: Dokumenty liturgické obnovy. Olomouc 1994, s. 84)

Na s. 66 je označen Tridentický koncil jako „ekumenický“, což není zcela přesné, neboť pravoslavní uznávají jen prvních sedm koncilů.

Na s. 72n je dokládána starozákonní představa Boha jako Otce ve smyslu mužského principu, a s tím související tituly (Pán, Král, Soudce). Je třeba

připomenout, že Bůh je též označován jako Duch – ruach, který je v hebrejštině ženského rodu. Podle představitelky feministické teologie Elisabeth Moltmannové-Wendelové je třetí osobou Trojice žena. Také moudrost (sofia) ve Starém zákoně (Př 8,30) je podle ní ženskou osobou. Moltmannová též hovoří o starobylé christologii vycházející z pojmu moudrost (sofia) (srov. Teologie 20. století. Antologie, uspořádal Karl-Josef Kuschel, Praha 1995, s. 118).

4. Celkové hodnocení a doporučení

Předložená diplomová práce Martiny Ducháčkové uvádí přehledně do dané problematiky. Obsahuje anotaci, závěrečné cizojazyčné shrnutí a splňuje všechny ostatní požadavky kladené na magisterskou práci, proto ji doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 25. 4. 2006

ThDr. Tomáš Butta

Katedra praktické teologie, mezilidské komunikace a ekumenismu